

Kansainvälinen liikkuvuus tänään – entä tulevaisuudessa?

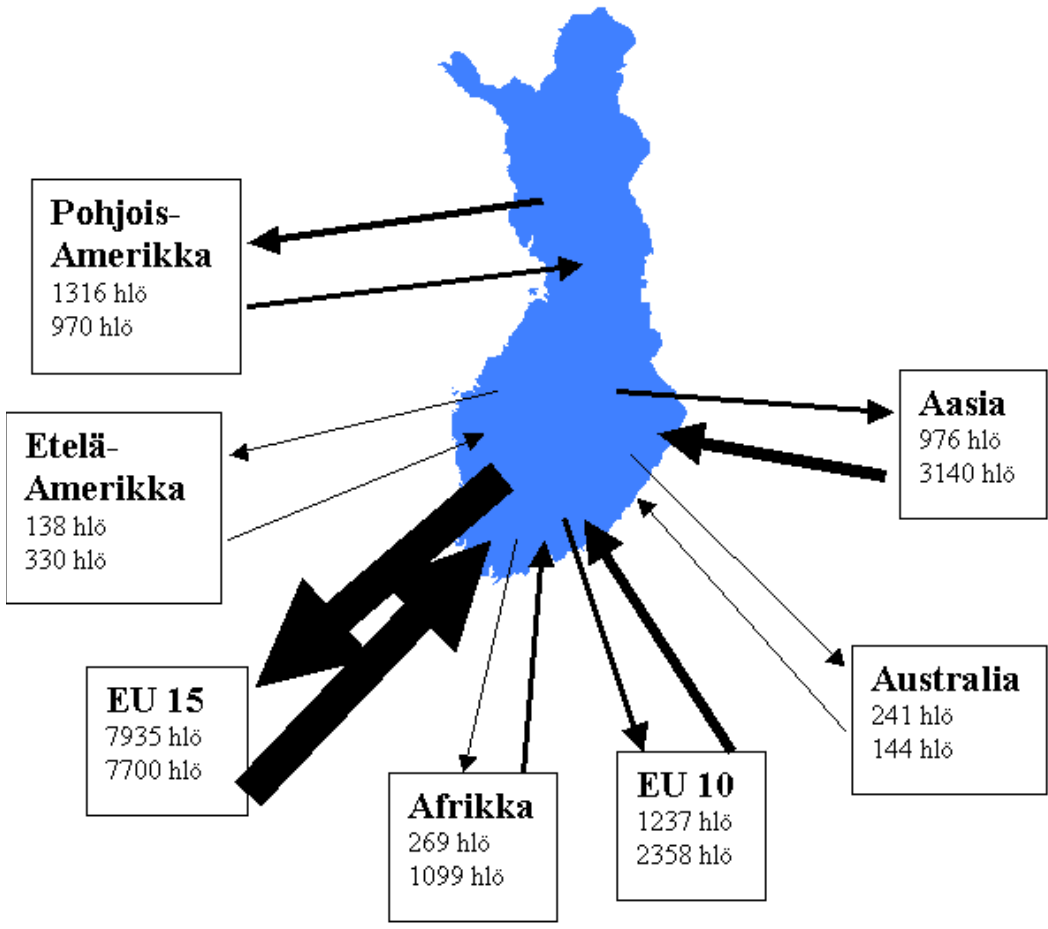
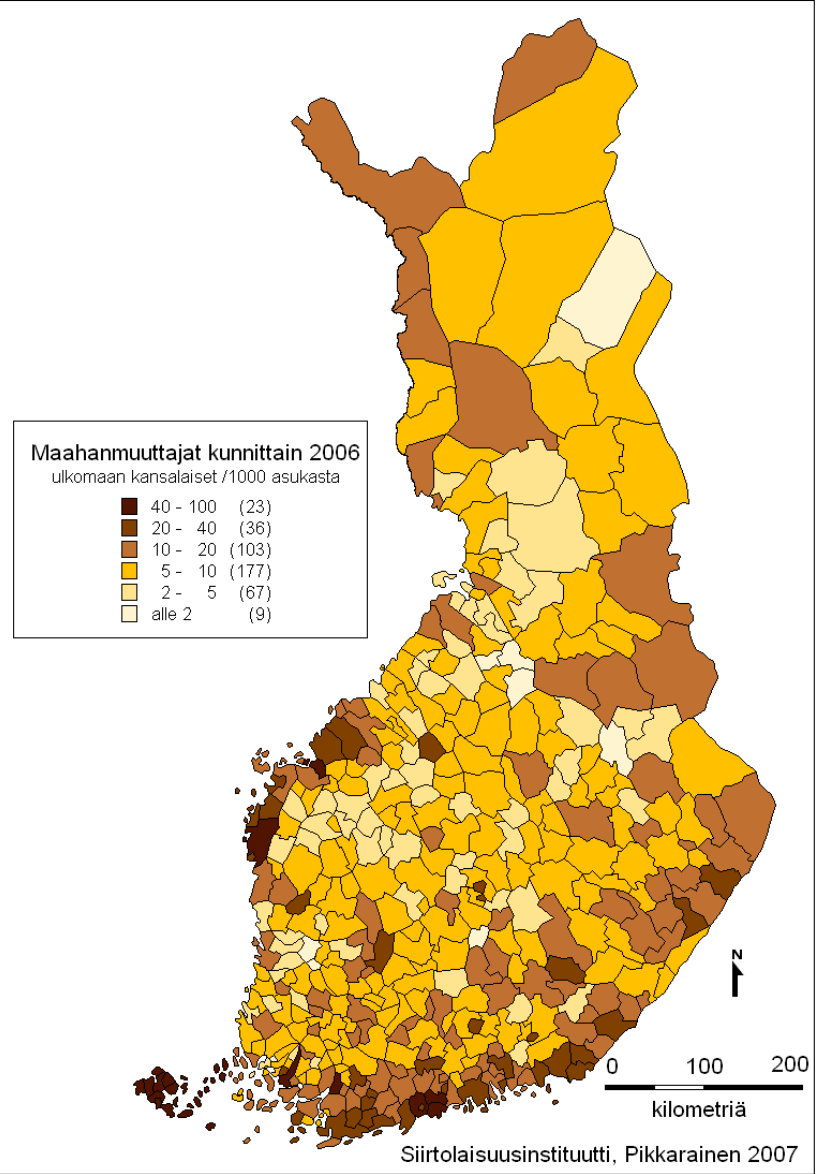
Elli Heikkilä, tutkimusjohtaja
Maria Pikkarainen, tutkija

Siirtolaisuusinstituutti

Maahanmuuttoasioiden toimintatapatyöryhmien käynnistysseminaari.
Sisäasianministeriö. Säätöalo 7.10.2007

- Esitys perustuu **Kansainvälinen liikkuvuus, työvoiman tarve ja maahanmuuton vaikutukset koulutustarjontaan Suomessa** -ennakointihankkeeseen
- Hanke toteutetaan Siirtolaisuusinstituutissa 1.3.2005 – 31.12.2007
- Hanketta rahoittavat opetusministeriö, Euroopan Sosiaalirahasto ja Siirtolaisuusinstituutti
- Hankkeella on tavoitteena:
 - ennakoida pitkällä aikavälillä työperäisen maahanmuuttajatyövoiman tarvetta sekä vaikutusta Suomen työvoiman tarjontaan
 - selvittää, millainen vaikutus maahanmuutolla on nykyiseen koulutustarjontaan niin määrällisesti kuin laadullisesti
 - tarkastella opiskelijoiden ja Suomessa tutkinnon suorittaneiden halukkuutta ja aikomusta muuttaa ulkomaille työskentelemään sekä koulutetun työvoiman saapumista ulkomailta Suomeen (mukana myös ulkosuomalaiset)

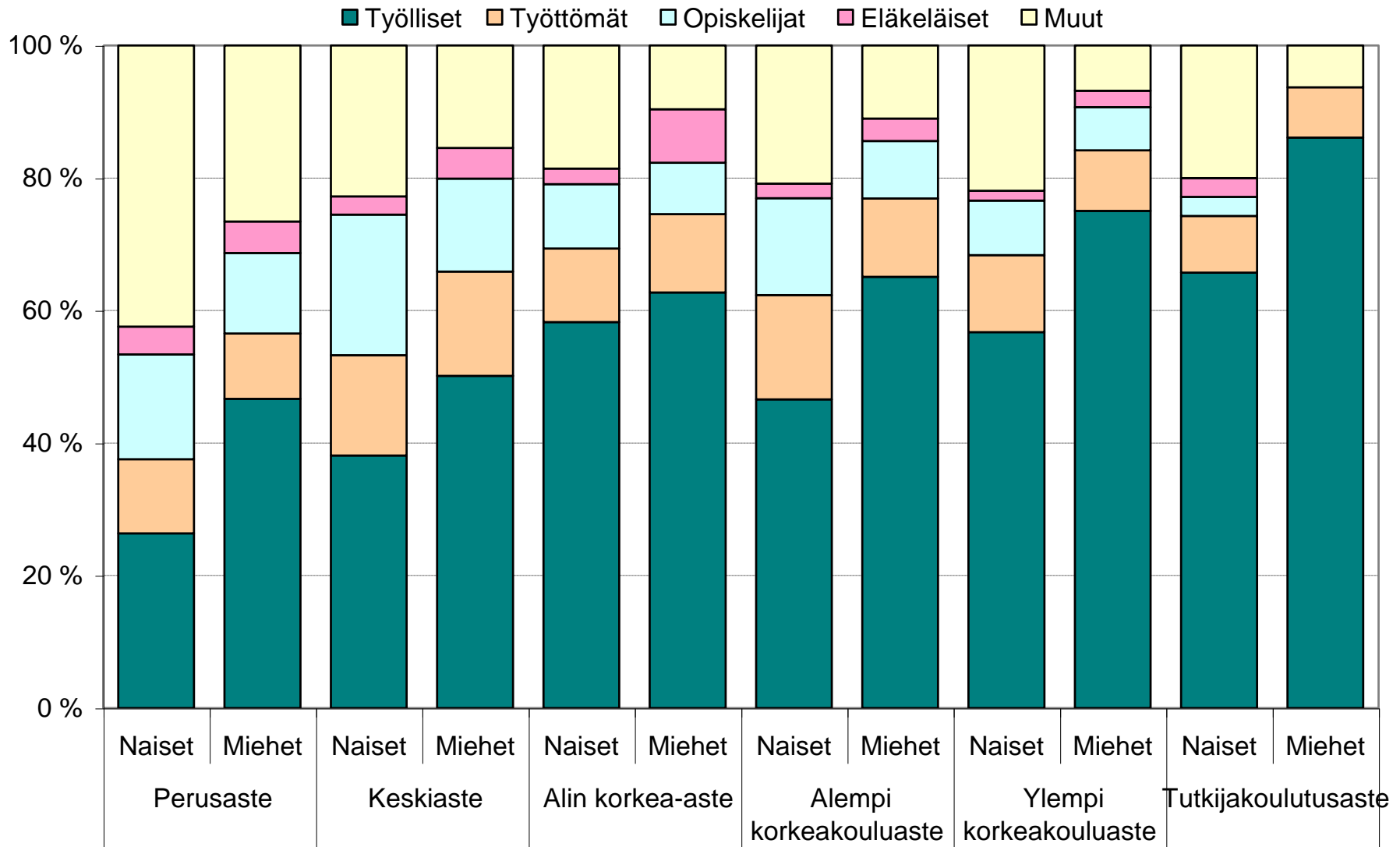

Kansainväliset muuttovirrat Suomesta ja Suomeen vuonna 2004 (Aineisto: Tilastokeskus)

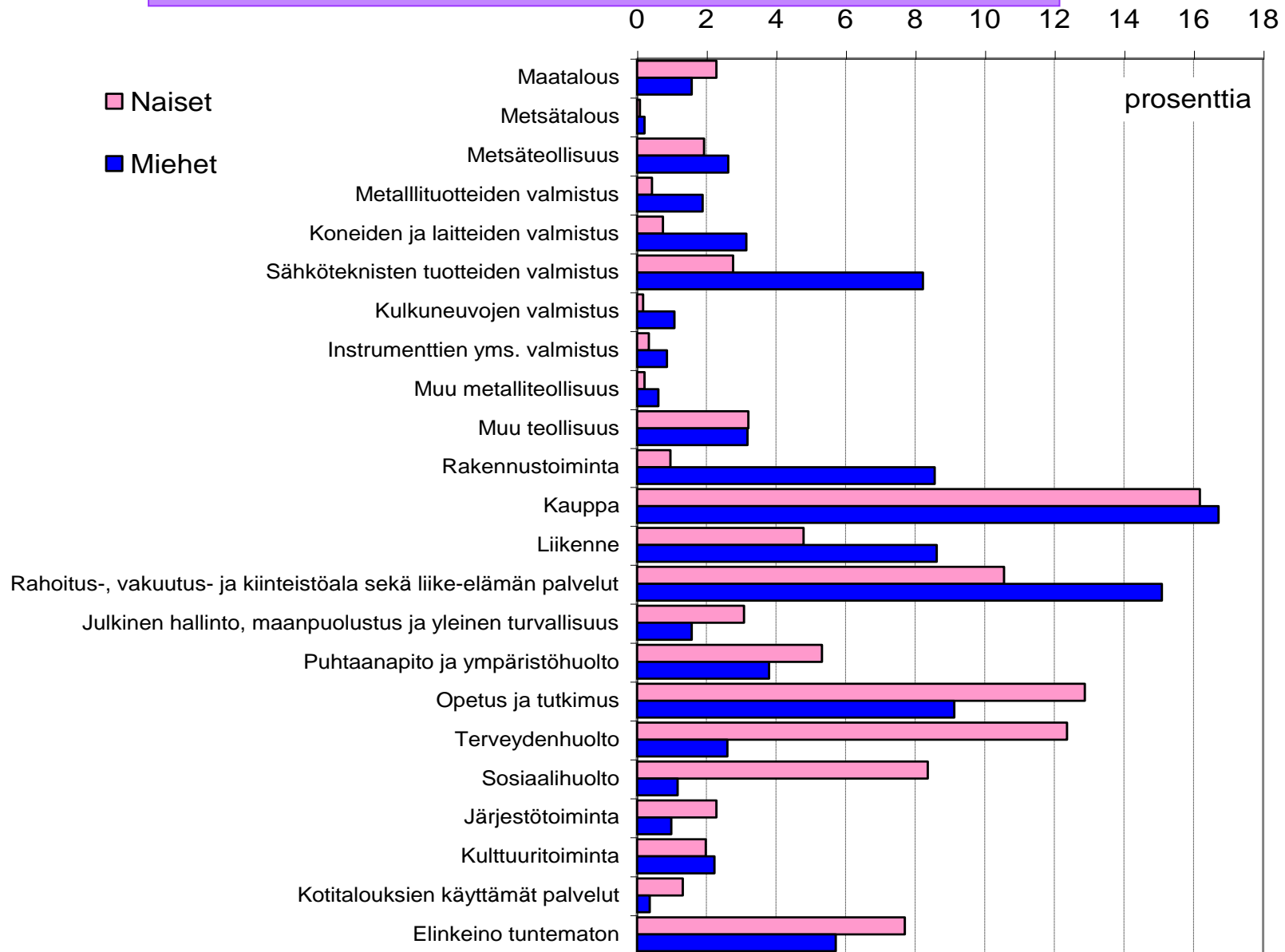
(Ylempi luku lähtömuutto Suomesta, alempi luku tulomuutto Suomeen)

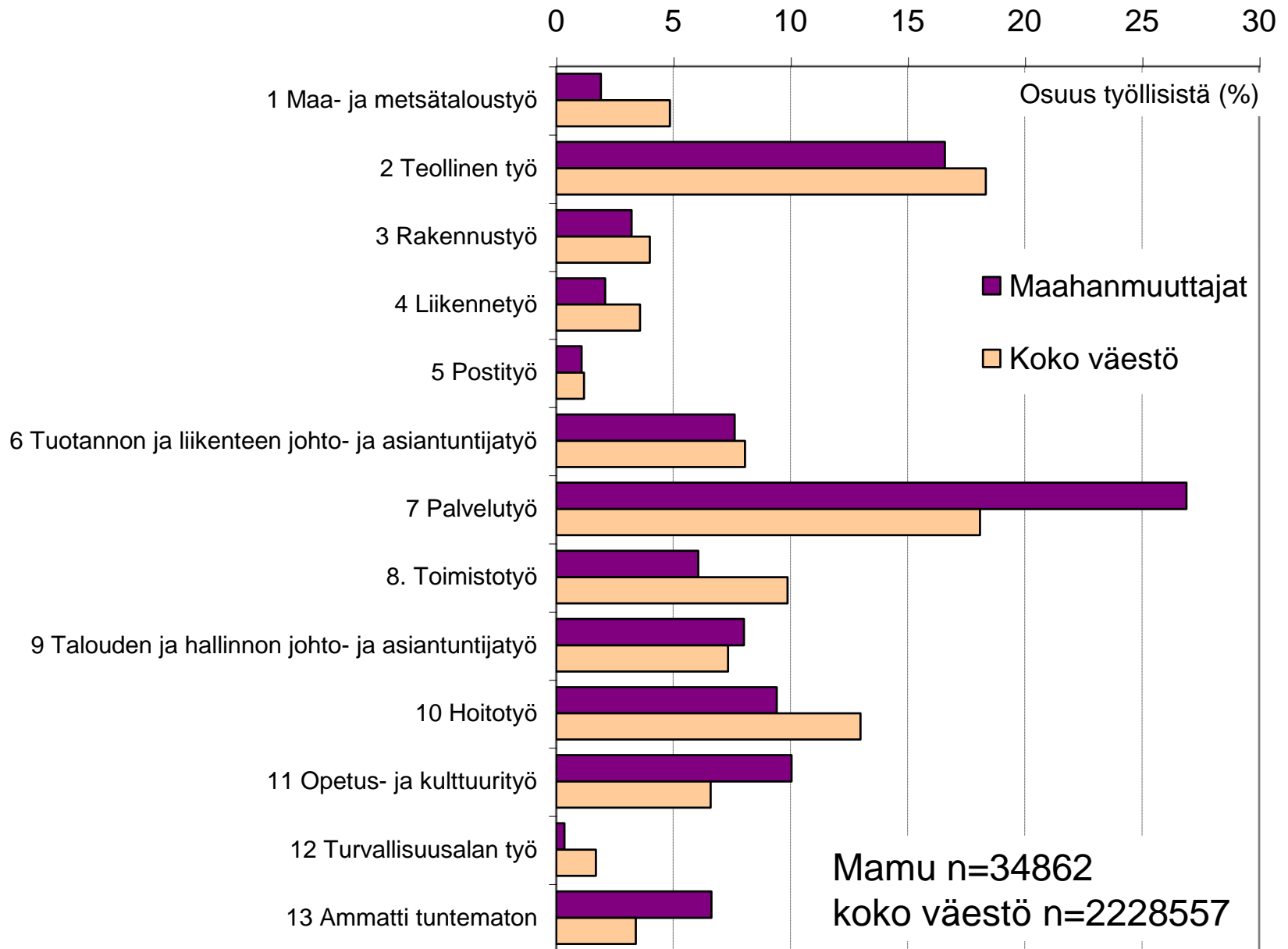
Maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta koulutuksen mukaan vuonna 2003, vuosi maahanmuuton jälkeen

Maahanmuuttajien työllistymissektorit 2003

Työllisten maahanmuuttajien ja koko väestön ammatit vuonna 2000

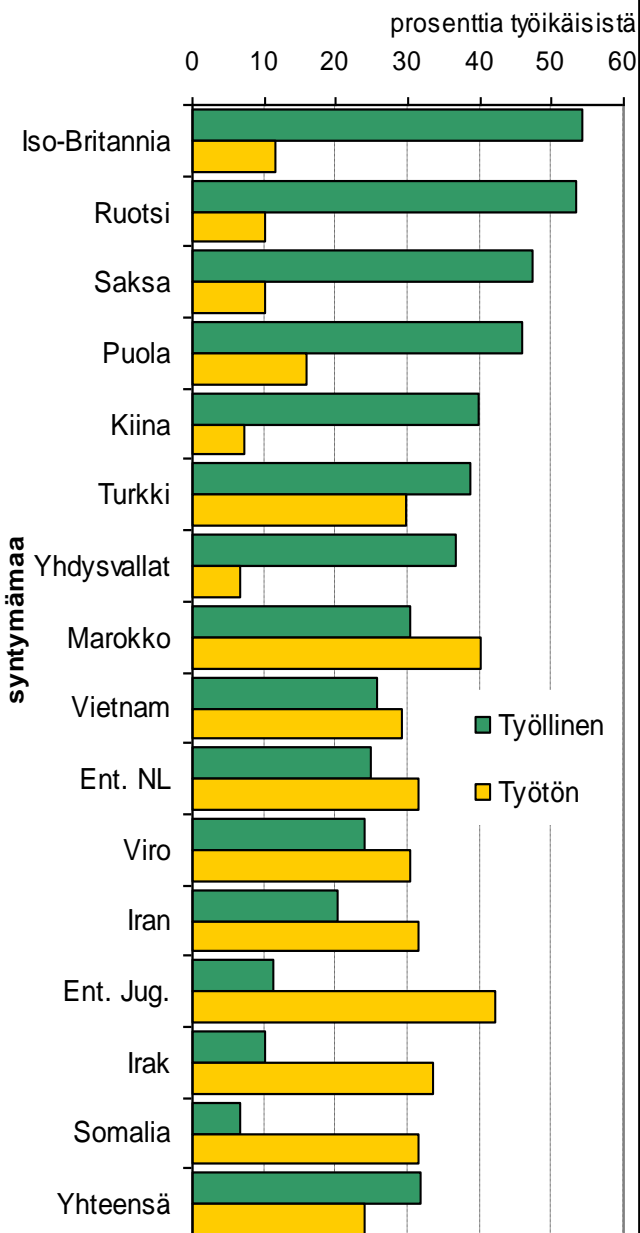

Yleisimmät ammatit vuonna 2000

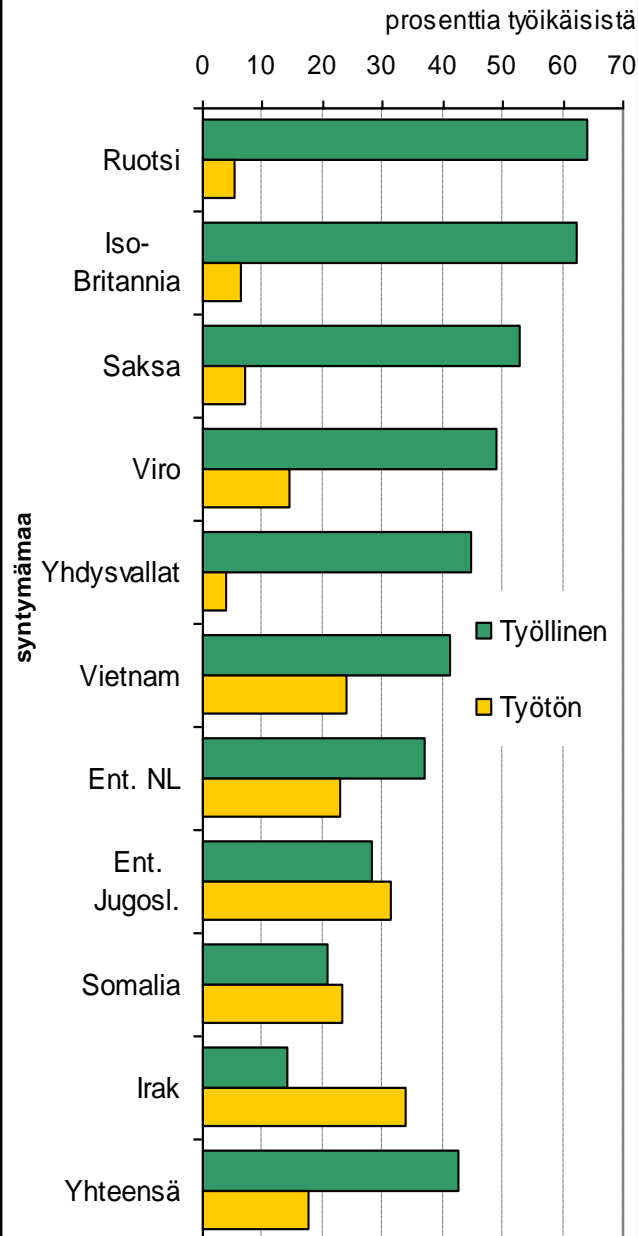
Maahanmuuttajat	%	Kantaväestö	%
7.5 Ravintolapalvelutyö	9,63	7.4 Myyntityö	8,29
11.1 Opetus- ja kasvatustyö	7,97	8.1 Toimistotyö	6,90
7.2 Siivoustyö	7,76	10.4 Sosiaali- ja vapaa-aika-alan työ	5,77
7.4 Myyntityö	7,37	11.1 Opetus- ja kasvatustyö	5,30
13 Ammatti tuntematon	6,63	6.2 Tekniikan suunnittelu-, johto ja tutk.työ	4,33
8.1 Toimistotyö	5,01	1.1 Maatalous- ja puutarhatyö	4,27
10.4 Sosiaali- ja vapaa-aika-alan työ	4,89	7.5 Ravintolapalvelutyö	3,81
6.2 Tekniikan suunnittelu-, johto ja tutk.työ	4,52	7.2 Siivoustyö	3,76
9.5 Muu asiantuntijatyö	3,84	4.1 Maaliikennetyö	3,47
2.11 Muu teollinen työ	3,34	6.3 Tekniikan asiantuntija- ja työnjohtotyö	3,44

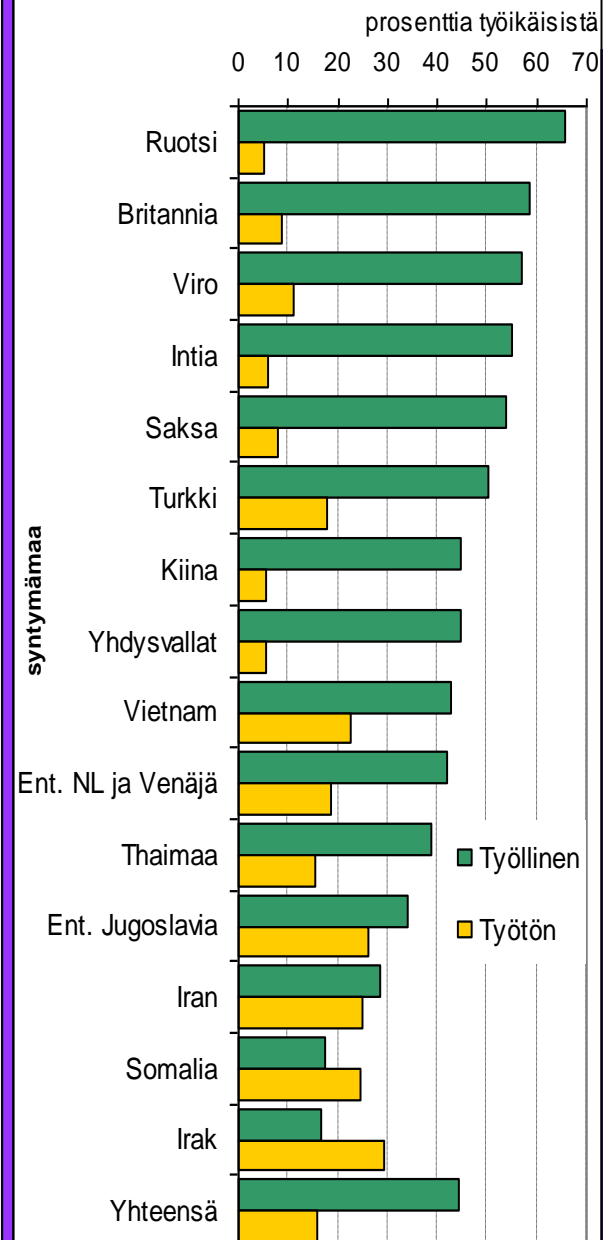
Työlliset ja työttömät maahanmuuttajat vuonna 1995

Työlliset ja työttömät maahanmuuttajat vuonna 2000

Työlliset ja työttömät maahanmuuttajat vuonna 2004

Maahanmuuttajien ammatit vuonna 2004 syntymämaan mukaan, 10 kärki

Entinen NL	Hlö	%	Viro	Hlö	%	Ruotsi	Hlö	%	Ent. Jugoslavia	Hlö	%
Ammatti tuntematon	1564	11,74	7.2 Siivoustyö	571	10,73	Ammatti tuntematon	520	14,26	7.5 Ravintolapalvelut	227	15,22
7.4 Myyntityö	1417	10,64	Ammatti tuntematon	524	9,85	11.1 Opetus- ja kasvat	288	7,90	Ammatti tuntematon	170	11,40
7.2 Siivoustyö	1145	8,60	3.4 Muu rakennustyö	495	9,30	7.4 Myyntityö	274	7,51	7.2 Siivoustyö	157	10,53
11.1 Opetus- ja kasva	732	5,50	7.4 Myyntityö	476	8,95	7.5 Ravintolapalveluty	194	5,32	4.1 Maaliikennetyö	107	7,18
7.5 Ravintolapalveluty	564	4,23	4.1 Maaliikennetyö	385	7,24	8.1 Toimistotyö	180	4,94	7.4 Myyntityö	97	6,51
8.1 Toimistotyö	531	3,99	1.1 Maatalous- ja puut	273	5,13	6.2 Tekniikan suunnitt	151	4,14	2.3 Metallityö	66	4,43
4.1 Maaliikennetyö	518	3,89	7.5 Ravintolapalveluty	232	4,36	10.3 Muu terv.huolto- j	147	4,03	3.4 Muu rakennustyö	48	3,22
6.2 Tekniikan suunnitt	478	3,59	2.3 Metallityö	173	3,25	1.1 Maatalous- ja puut	141	3,87	9.5 Muu asiantuntijat	47	3,15
3.4 Muu rakennustyö	433	3,25	8.1 Toimistotyö	148	2,78	9.1 Julkisen ja yksityis	118	3,24	5 Postityö	46	3,09
2.3 Metallityö	429	3,22	10.3 Muu terveydenhu	143	2,69	8.2 Kirjanpito- ja kassa	110	3,02	10.3 Muu terv.huolto-	42	2,82
Työllinen (42,49 %)	13319	100,00	Työllinen (56,84 %)	5321	100,00	Työllinen (65,64 %)	3647	100,00	Työllinen (34,03 %)	1491	100,00
Yhteensä	31346		Yhteensä	9362		Yhteensä	5556		Yhteensä	4381	

Somalia	Hlö	%	Irak	Hlö	%	Vietnam	Hlö	%	Kiina	Hlö	%
7.2 Siivoustyö	175	23,74	7.5 Ravintolapalveluty	167	28,64	7.5 Ravintolapalveluty	285	22,71	7.5 Ravintolapalvelut	336	26,27
Ammatti tuntematon	170	23,07	Ammatti tuntematon	98	16,81	Ammatti tuntematon	134	10,68	6.2 Tekniikan suunni	144	11,26
4.1 Maaliikennetyö	77	10,45	7.2 Siivoustyö	44	7,55	2.11 Muu teollinen työ	132	10,52	6.3 Tekniikan asiant	120	9,38
10.3 Muu terv.huolto-	43	5,83	7.4 Myyntityö	40	6,86	2.3 Metallityö	97	7,73	9.5 Muu asiantuntijat	114	8,91
11.1 Opetus- ja kasva	34	4,61	9.5 Muu asiantuntijaty	37	6,35	7.4 Myyntityö	79	6,29	7.2 Siivoustyö	106	8,29
5 Postityö	31	4,21	11.1 Opetus- ja kasvat	22	3,77	2.7 Kemiallinen proses	72	5,74	Ammatti tuntematon	87	6,80
8.1 Toimistotyö	20	2,71	8.1 Toimistotyö	19	3,26	2.10 Ahtaus- ja varast	54	4,30	8.1 Toimistotyö	67	5,24
9.5 Muu asiantuntijaty	20	2,71	4.1 Maaliikennetyö	18	3,09	7.2 Siivoustyö	47	3,75	7.4 Myyntityö	58	4,53
7.4 Myyntityö	19	2,58	10.3 Muu terv.huolto- j	17	2,92	1.1 Maatalous- ja puut	35	2,79	11.1 Opetus- ja kasv	46	3,60
7.5 Ravintolapalveluty	19	2,58	10.1 Lääkärit ja lääketi	13	2,23	2.1 Elintarviketyö	30	2,39	9.2 Markkinointi-, my	24	1,88
Työllinen (17,32 %)	737	100,00	Työllinen (16,70 %)	583	100,00	Työllinen (42,73 %)	1255	100,00	Työllinen (44,61 %)	1279	100,00
Yhteensä	4255		Yhteensä	3492		Yhteensä	2937		Yhteensä	2867	

Saksa	Hlö	%	Turkki	Hlö	%	Iran	Hlö	%	Yhteensä	Hlö	%
11.1 Opetus- ja kasva	234	15,23	7.5 Ravintolapalveluty	848	60,88	Ammatti tuntematon	130	18,06	Ammatti tuntematon	5824	11,85
Ammatti tuntematon	178	11,59	Ammatti tuntematon	103	7,39	7.5 Ravintolapalveluty	122	16,94	7.5 Ravintolapalvelut	5069	10,31
6.2 Tekniikan suunnitt	169	11,00	7.4 Myyntityö	64	4,59	7.4 Myyntityö	54	7,50	7.2 Siivoustyö	3939	8,01
9.5 Muu asiantuntijaty	97	6,32	7.2 Siivoustyö	39	2,80	9.5 Muu asiantuntijaty	45	6,25	7.4 Myyntityö	3612	7,35
7.4 Myyntityö	82	5,34	4.1 Maaliikennetyö	34	2,44	7.2 Siivoustyö	44	6,11	11.1 Opetus- ja kasv	3383	6,88
6.3 Tekniikan asiantur	76	4,95	3.4 Muu rakennustyö	23	1,65	6.2 Tekniikan suunnitt	32	4,44	6.2 Tekniikan suunni	2456	5,00
10.1 Lääkärit ja lääket	70	4,56	6.2 Tekniikan suunnitt	23	1,65	4.1 Maaliikennetyö	31	4,31	9.5 Muu asiantuntijat	1783	3,63
7.5 Ravintolapalveluty	61	3,97	9.5 Muu asiantuntijaty	23	1,65	10.3 Muu terv.huolto- j	29	4,03	8.1 Toimistotyö	1740	3,54
8.1 Toimistotyö	52	3,39	2.3 Metallityö	18	1,29	11.1 Opetus- ja kasvat	25	3,47	4.1 Maaliikennetyö	1577	3,21
9.1 Julkisen ja yksityis	50	3,26	2.10 Ahtaus- ja varast	16	1,15	10.1 Lääkärit ja lääket	22	3,06	3.4 Muu rakennustyö	1486	3,02
Työllinen (53,73 %)	1536	100,00	5 Postityö	16	1,15	Työllinen (26,28 %)	720	100,00	Työllinen (44,28 %)	49167	100,00
Yhteensä	2859		11.1 Opetus- ja kasvat	16	1,15	Yhteensä	2546		Yhteensä	111032	
			Työllinen (50,36 %)	1393	100,00						
			Yhteensä	2766							

Suomen väestönkehitys Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan (Aineisto: Tilastokeskus)

Indikaattorit	Vuoden 2001 ennuste	Vuoden 2004 ennuste
Kuolleisuus ylittää syntyvyyden	2016	2023
Väkiluku kääntyy laskuun	2024	2029
Suomen väkiluku korkeimmillaan	5 321 000	5 446 000
65 vuotta täyttäneitä vuonna 2015	301 000 enemmän kuin vuonna 2001	271 000 enemmän kuin vuonna 2004
15–64-vuotiaita vuonna 2015	103 000 vähemmän kuin vuonna 2001	98 000 vähemmän kuin vuonna 2004
Alle 15-vuotiaita vuonna 2015	95 000 vähemmän kuin vuonna 2001	43 000 vähemmän kuin vuonna 2004

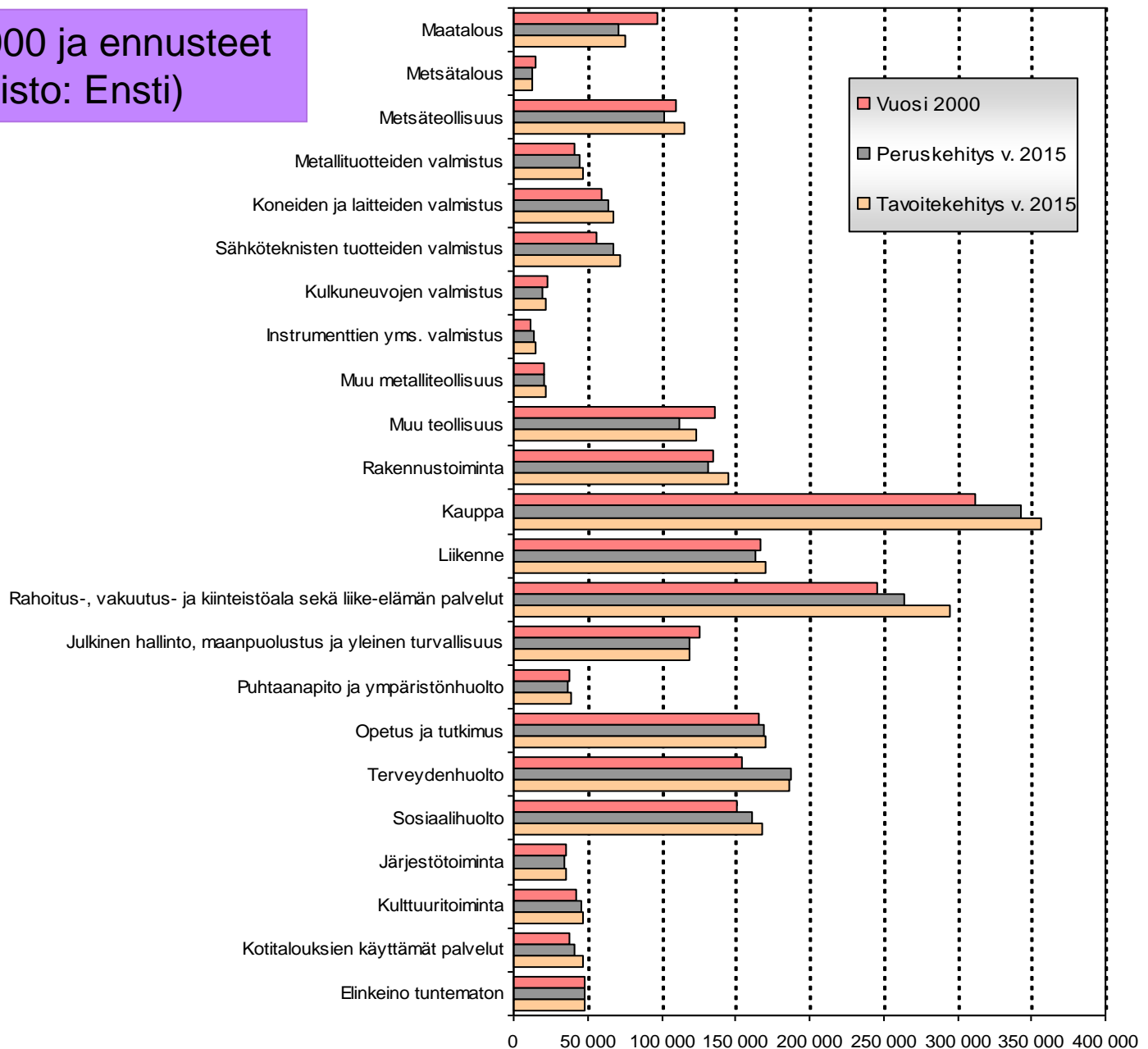
Suomessa vuosina 1995 ja 2004 asuvat työkäiset 15–74-vuotiaat ulkomailla syntyneet vieraskieliset maanosittain, muutos vuosina 1995–2004, ennuste vuoteen 2015 (Aineisto: Tilastokeskus)

Maanosa	1995		2004		Ennuste 2015		Muutos 1995–2004		Muutos 2004–2015	
	Henkeä	%	Henkeä	%	Henkeä	%	Henkeä	Muutos-%	Henkeä	Muutos-%
Eurooppa	35 672	65,1	72 108	64,9	160 491	64,7	36 436	102,1	88 383	122,6
Aasia	9 069	16,6	22 064	19,9	60 003	24,2	12 995	143,3	37 939	171,9
Afrikka	5 197	9,5	10 705	9,6	24 320	9,8	5 508	106,0	13 615	127,2
Pohjois-Amerikka	1 722	3,1	2 365	2,1	3 425	1,4	643	37,3	1 060	44,8
Etelä-Amerikka	778	1,4	2 085	1,9	6 288	2,5	1 307	168,0	4 203	201,6
Australia ja Oseania	186	0,3	400	0,4	952	0,4	214	115,1	552	138,1
Muu/Tuntematon	2 166	4,0	1 331	1,2	715	0,3	-835	-38,6	-616	-46,3
Yhteensä	54 790	100,0	111 058	100,0	247 923	100,0	56 268	102,7	136 865	123,2

Toimialaennuste vuoteen 2015 perus- ja tavoitekehityksen mukaan (Aineisto: Ensti)

Toimiala	2000	Peruskehitys ennuste			Tavoitekehitys ennuste		
		Muutos 2000–2015			Muutos 2000–2015		
		2015	Henkeä	%	2015	Henkeä	%
1 Maatalous	97 310	70 500	-26 810	-27,6	75 600	-21 710	-22,3
2 Metsätalous	15 390	12 300	-3 090	-20,1	12 900	-2 490	-16,2
3 Metsäteollisuus	109 470	101 200	-8 270	-7,6	115 100	5 630	5,1
4 Metallituotteiden valmistus	41 640	44 100	2 460	5,9	47 100	5 460	13,1
5 Koneiden ja laitteiden valmistus	59 880	63 500	3 620	6,0	67 800	7 920	13,2
6 Sähköteknisten tuotteiden valmistus	56 490	67 100	10 610	18,8	71 600	15 110	26,7
7 Kulkuneuvojen valmistus	22 760	18 900	-3 860	-17,0	21 400	-1 360	-6,0
8 Instrumenttien yms. valmistus	11 500	13 700	2 200	19,1	14 600	3 100	27,0
9 Muu metalliteollisuus	20 340	20 600	260	1,3	21 600	1 260	6,2
10 Muu teollisuus	135 910	112 300	-23 610	-17,4	123 200	-12 710	-9,4
11 Rakennustoiminta	134 470	130 900	-3 570	-2,7	144 600	10 130	7,5
12 Kauppa	312 500	342 500	30 000	9,6	356 300	43 800	14,0
13 Liikenne	166 890	163 000	-3 890	-2,3	170 200	3 310	2,0
14 Rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistöala sekä liike-elämän palvelut	245 780	263 800	18 020	7,3	294 500	48 720	19,8
15 Julkinen hallinto, maanpuolustus ja yleinen turvallisuus	125 460	118 800	-6 660	-5,3	118 700	-6 760	-5,4
16 Puhtaanapito ja ympäristöhuolto	37 280	37 000	-280	-0,8	38 900	1 620	4,3
17 Opetus ja tutkimus	166 110	168 800	2 690	1,6	169 900	3 790	2,3
18 Terveystieteiden tutkimus	154 290	187 200	32 910	21,3	186 600	32 310	20,9
19 Sosiaalihuolto	151 170	161 700	10 530	7,0	167 500	16 330	10,8
20 Järjestötoiminta	35 720	34 600	-1 120	-3,1	35 200	-520	-1,5
21 Kulttuuritoiminta	42 290	46 100	3 810	9,0	47 000	4 710	11,1
22 Kotitalouksien käyttämät palvelut	38 240	41 700	3 460	9,0	46 400	8 160	21,3
23 Elinkeino tuntematon	47 670	47 700	30	0,1	47 700	30	0,1
YHTEENSÄ	2 228 560	2 268 000	39 440	1,8	2 394 400	165 840	7,4

Toimialat vuonna 2000 ja ennusteet vuodelle 2015 (Aineisto: Ensti)

Avautuvat työpaikat maakunnittain 2001–2015 perus- ja tavoitekehityksen mukaan sekä potentiaalinen työvoimavaje (Aineisto: Ensti ja Tilastokeskus)

Maakunta	Työlliset v. 2000			Peruskehitys 2001–2015			Tavoitekehitys 2001–2015		
	Henkeä	Poistuma 2001–2015	20-v.potentiaalisen uuden työvoiman ja 60-v. potentiaalisen poistuman työvoimavaje 2001–2015	Avautuvat työpaikat	Työpaikkojen muutos	Muutos-%	Avautuvat työpaikat	Työpaikkojen muutos	Muutos-%
Uusimaa	689 033	255 640	-2 349	282 110	26 470	3,8	389 740	134 100	19,5
Itä-Uusimaa	33 293	14 730	-5 395	15 570	840	2,5	18 730	4 000	12,0
Varsinais-Suomi	195 164	80 260	-8 440	93 090	12 830	6,6	113 240	32 980	16,9
Satakunta	92 861	41 410	-12 126	34 530	-6 880	-7,4	42 480	1 070	1,2
Kanta-Häme	64 578	27 810	-6 744	27 320	-490	-0,8	38 030	10 220	15,8
Päijät-Häme	80 882	35 550	-10 791	30 040	-5 510	-6,8	44 280	8 730	10,8
Pirkanmaa	190 446	76 980	-6 642	81 460	4 480	2,4	96 910	19 930	10,5
Kymenlaakso	73 265	32 630	-11 935	32 050	-580	-0,8	36 680	4 050	5,5
Etelä-Karjala	53 437	23 620	-6 333	21 320	-2 300	-4,3	26 090	2 470	4,6
Etelä-Savo	59 557	27 110	-11 087	27 250	140	0,2	28 180	1 070	1,8
Pohjois-Savo	94 359	39 550	-7 478	40 120	570	0,6	45 010	5 460	5,8
Pohjois-Karjala	60 974	26 130	-6 689	24 460	-1 670	-2,7	30 650	4 520	7,4
Keski-Suomi	103 063	42 210	-2 189	43 370	1 160	1,1	47 530	5 320	5,2
Etelä-Pohjanmaa	75 785	32 130	-4 135	26 350	-5 780	-7,6	31 060	-1 070	-1,4
Keski-Pohjanmaa	27 379	11 660	-948	10 180	-1 480	-5,4	11 490	-170	-0,6
Pohjanmaa	75 564	31 820	-1 512	29 240	-2 580	-3,4	36 390	4 570	6,0
Pohjois-Pohjanmaa	144 908	54 630	11 137	62 520	7 890	5,4	83 370	28 740	19,8
Kainuu	30 449	13 340	-4 379	10 140	-3 200	-10,5	14 970	1 630	5,4
Lappi	68 531	29 910	-5 527	29 300	-610	-0,9	35 320	5 410	7,9
Yhteensä	2 213 528	897 120	-103 562	920 420	23 300	1,1	1 170 150	273 030	12,3

Skenaarioita Suomen tilanteesta vuonna 2015

- a) Globaali ja vetovoimainen Suomi
- b) Suomen nykymeno jatkuu
- c) Näivettyvä Suomi

Globaali ja vetovoimainen Suomi

- Suomi on kiinnostava maahanmuuton kohdealue
- Meillä on kilpailukykyinen koulutusjärjestelmä, mm. PISA-tutkimukset
- Täältä löytyy innovatiivisia tuotannonaloja (Nokia ja muu luova talous)
- Suomi on kiinnostava investointikohde ↔ Meiltä löytyy osaavaa ja ahkeraa työvoimaa
- Kaikkea osaamista arvostetaan etniseen taustaan katsomatta
- Suomi tunnetaan monikulttuurisena yhteiskuntana
- Puhdas luonto, turvallisuus ja muut aineettomat tekijät houkuttavat muuttajia

Suomen nykymeno jatkuu

- Väestö ikääntyy ja työvoimaa poistuu jatkuvasti työmarkkinoilta
- Nuoret ikäluokat eivät kykene korvaamaan poistumaa → maassa vallitsee työvoimapula
- Suomi kiinnostaa lähinnä tilapäismuuton kohteena
- Osaajista on kovaa kilpailua eri maiden välillä
- Kansainvälisen muuton tase on positiivinen, mutta se ei riitä kattamaan työvoimavajetta

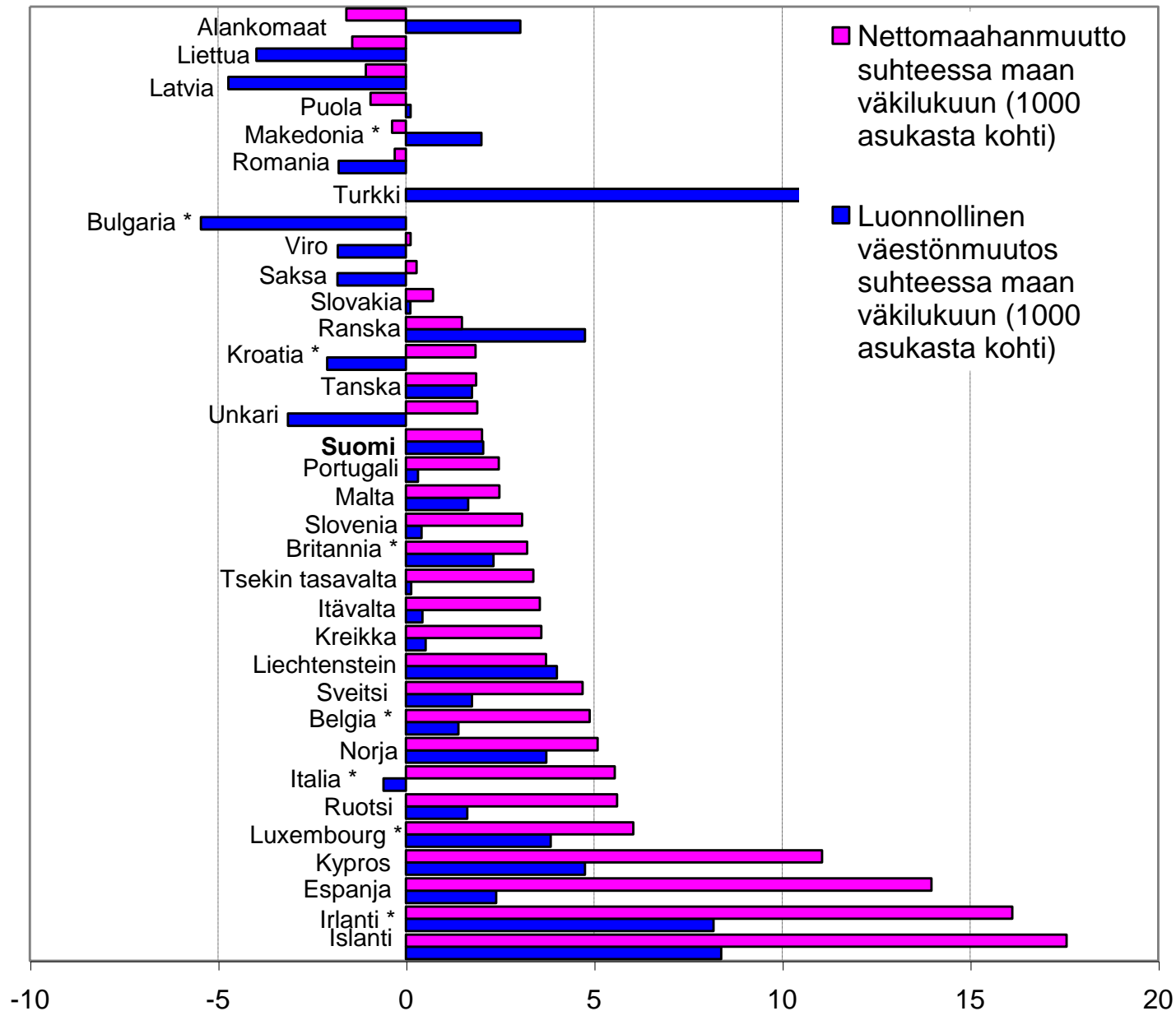
Näivettyvä Suomi

- Poistuma työvoimasta on suurempi kuin tilalle tuleva työvoima eli työntekijöistä on kova tarve eri talouden sektoreilla
- Yritykset Suomessa eivät löydä uutta työvoimaa, joten ne joutuvat etsimään sitä muista maista
- Muut maat ovat houkuttelevampia kuin Suomi, esim. englanninkieliset maat vetävät
- Maahanmuuton määrä Suomeen vähenee, koska muut maat kiinnostavat muuttajia enemmän tai he haluavat jäädä kehittämään kotimaataan. Väestökeskittymät sijaitsevat Keski-Euroopassa, joten ihmisten liikkuvuus tapahtuu näiden alueiden välillä sekä rajaliikkuvuutena.
- Suomea pidetään Euroopan periferiana sekä kylmän ilmaston että vaikean kielen maana
- Suomalainen yhteiskunta ja työelämä eivät ole mukautuneet niin monikulttuuriseksi kuin niiden haluttaisiin olevan, mikä on esteenä maahanmuuttajien kotoutumiselle

EU-maiden väestönmuutokset 2006

* tieto vuodelta 2005

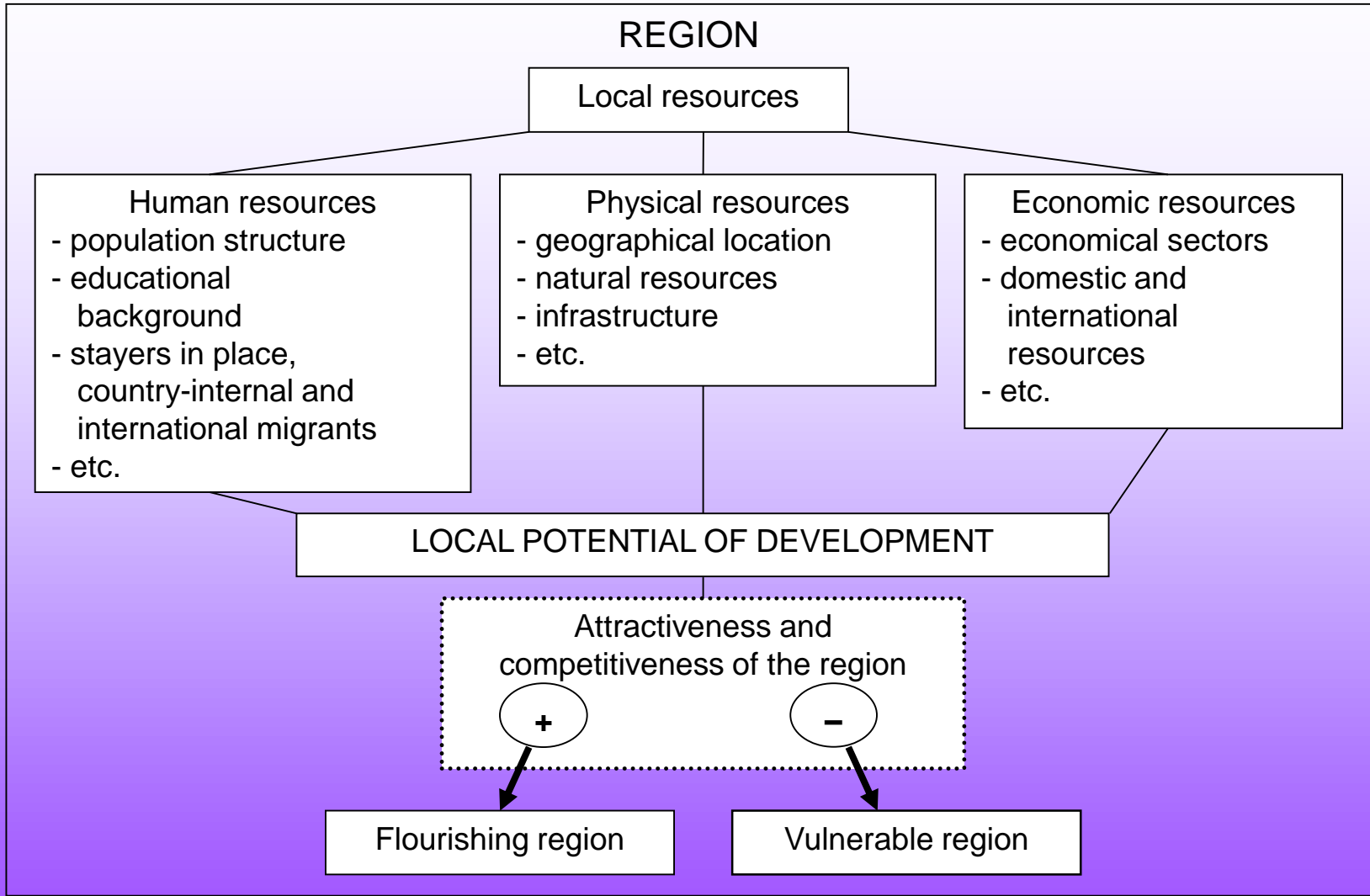

G L O B A L I S A T I O N

E U R O P E A N I N T E G R A T I O N

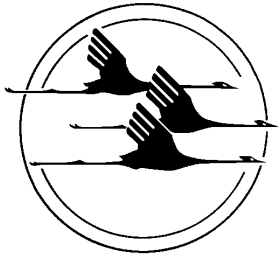
H
I
S
T
O
R
Y

F
U
T
U
R
E

P R E S E N T

Lisätietoja:

www.migrationinstitute.fi

tutkimusjohtaja Elli Heikkilä elli.heikkila@utu.fi

tutkija Maria Pikkarainen maria.pikkarainen@utu.fi